

Otázka: Vývojová psychologie, periodizace duševního života člověka

Předmět: Psychologie/Společenské vědy

Přidal(a): JC

Vývojová psychologie

Vývojové etapy dle Sigmunda Freuda (*zakladatel psychoanalýzy*):

- **Orální** (kojenecké období) – 1. rok života, sání z prsu, cucání palce + hraček, růst zubů, kousání, udržování kontaktu, poznávání
- **Anální** (batolecí období) – mezi 1 a 3 rokem života, péče o tělesnou čistotu (zadržování a vypuzování exkrementů), utváří se vztah k sobě samému, rodí se schopnost ovládnutí + kontroly
- **Falická** (předškolní věk) – 4. rok života, identifikace s vlastním pohlavím, řešení vztahu k rodičům (Oidipovský a Elektřin komplex – jedná se o milostný vztah syna k matce a dcery k otci)
- **Latentní** (mladší školní věk) – od 5 až 6 let do začátku puberty, emoční + sexuální zájmy, sociální rozvoj
- **Genitální** (puberta) – od 11-12 let, heterosexuální zaměření, orientace na druhé pohlaví

Vývojové etapy dle Erika Eriksona (*německý psycholog židovského původu působící v USA*):

Kojenec

- Ctnost: naděje
- Konflikt: důvěra x nedůvěra
- Významný vztah: matka

Batole

- Ctnost: vůle
- Konflikt: samostatnost x stud a nejistota
- Významný vztah: rodiče

Předškolák

- Ctnost: cíl
- Konflikt: iniciativa x vina
- Významný vztah: rodina

Školák

- Ctnost: schopnost
- Konflikt: činnost x pasivita
- Významný vztah: sousedství, škola

Mladistvý

- Ctnost: věrnost
- Konflikt: sebeuvědomění x zmatení rolí
- Významný vztah: vrstevníci, vzory

Mladý dospělý

- Ctnost: láska
- Konflikt: intimita x izolace
- Významný vztah: partneři, přátelé

Střední věk

- Ctnost: péče
- Konflikt: rozvoj x stagnace
- Významný vztah: domov, pracoviště

Stáří

- Ctnost: moudrost
- Konflikt: vyrovnanost x zoufalství
- Významný vztah: lidstvo, moji blízcí

Periodizace duševního života člověka

Prenatální období

1. zárodek (početí - 14 dnů)
2. embryo (14 dnů - 10 týdnů)
3. plod (do 40 týdne)

Natální období

1. fáze otevírací
2. vlastní porod
3. porod placenty

Postnatální období

1. novorozenec (0 – 28 dnů)
2. kojeneček (28 den – 1 rok)
3. batole (1 rok – 3 roky)
4. předškolní věk (3 – 6 let)
5. mladší školní věk (6 – 13)
6. puberta (13 – 16)
7. adolescence (16 – 21)
8. dospělost (21 – 60)
9. stáří

Prenatální období

- splynutí mužské a ženské zárodečné buňky, vývoj plodu, trvá 9 měsíců, končí narozením
- psychický vývoj, komunikace s matkou, formování vztahu matky s dítětem

Natální období

= období těsně kolem porodu

Postnatální období

NOVOROZENEK (1. měsíc)

- průměrná hmotnost 3,5 kg; délka 50 cm
- adaptace na podmínky nového prostředí
- základní reflexy - uchopovací, sací, kontakt s matkou

KOJENEC (1. rok)

- tělesný vývoj dítěte - ztrojnásobí se mu počáteční váha a má zvětšenou hlavu
- rychlý rozvoj dítěte po stránce motorické (sezení, lezení, uchopování předmětů)
- rozvoj vnímání (smysly - zrak, sluch, hmat)
- rozvoj psychiky dítěte
- příprava na osvojení řeči - předřečové období (broukání, žvatlání, jednoslovná řeč)
- formování prvních trvalejších sociálních vztahů (s těmi, kteří o dítě pečují)

BATOLE (1. - 3. rok)

- výrazný rozvoj dětské osobnosti
- zdokonalování jemné motoriky (př. samo jí, obléká se, listuje v knize)
- rozvoj tvořivosti (kreslení), logického myšlení, sociálních vztahů - postupně se odpoutává od matky a navazuje vrstevnické vztahy
- rozlišuje barvy, vnímá čas

- vývoj řeči (ve 2 letech až 300 slov, ve třech letech až 1000 slov a spojování do vět)
- ve 3 letech dítě může začít chodit do MŠ - učí se větší samostatnosti, osvojuje si hygienické návyky

PŘEDŠKOLNÍ VĚK (3. - 6. rok)

- končí vstupem do školy
- dítě rychle roste a zeštíhluje
- umí 3-4000 slov
- sebeprosazení, zručnost
- vývoj k samostatnosti a udržování pozornosti
- velmi bohatá představivost (dětské lži)
- rychlý společenský vývoj, pocítování ženské a mužské role
- hry jsou důležité pro vývoj
- dítě umí kreslit

MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK (6. - 13. rok)

- pohlavní dospívání
- nemají schopnost empatie (jsou „bez citu“)
- rozvoj myšlení, schopnost učení - zkvalitnění paměti, učí se číst + psát + počítat
- rozumová vyspělost, sociální zralost, sebeovládání, rozvíjení schopností, menší závislost na rodičích

PUBERTA (13. – 16. rok)

- významné hormonální přeměny, pohlavní dospívání
- dívky dříve mentálně vyspělé než chlapci (o 2 – 3 roky)
- hledání svého místa ve společnosti, v kolektivu
- zkomplikování vztahů – citová nestálost, změny nálad, prostořekost, nestálost a nepředvídatelnost postojů

ADOLESCENCE (16. – 21. rok)

- konec tělesného vývoje
- rozumové chápání
- člověk si nachází své priority, své místo ve společnosti
- osamostatňování, odchod od rodičů, prohloubení vztahů
- volba povolání

DOSPĚLOST

Mladá dospělost (21. – 30. rok)

- dokončení studia, nástup do zaměstnání
- hledání životního partnera
- zakládání rodiny a péče o děti

Střední dospělost (30. – 45. rok)

- maximální produktivita v práci
- výchova dětí
- zralost

Pozdní dospělost (45. – 60. rok)

- krize středního věku
- přezkoumávání a hodnocení svých životních cílů
- začíná si uvědomovat omezenost času
- první známky poklesu výkonnosti, zdravotní potíže
- vyrovnávání se s tím, že děti odcházejí z domova
- nová role prarodičů
- ke konci období odchod do důchodu - příprava

STÁŘÍ

Začínající stáří (60. – 75. rok)

- kostra se zmenšuje, je křehčí
- zuby vypadávají
- svalstvo ubývá
- snižuje se kvalita, rychlost, přesnost, citlivost smyslových orgánů apod.
- změny v dosavadním způsobu života

- generační spory

Pokročilé stáří (75. – 90. rok)

- duševní poruchy
- problémy přizpůsobit se na věk a na vlastní stárnutí
- klesá tělesná váha, krátí se výška
- značně snížena fyzická výkonnost
- péče okolí

Krajní stáří (90. – x. rok)

- péče je nezbytná
- blízkost smrti